

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЈЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.
Администрација: Кнез Милашковић, 46/1.

Уредници:
АЛОЈИЈА ШТЕБИ
ДАРИНА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 марта 1928.
БРОЈ 5 — ГОДИНА IX

Власник: А. Ж. П.
МИЛИНА ДЕДЈЕР

Издање 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата
48 дина. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

Тактички програм.

Г-ђа Др. Б. Дежелић у своме чланку, објављеном у прошлој броју „Женског Покрета“, препоручила је Алианси „Женских Покрета“ неке ствари на размисавање, које би требале да сачињавају њен тактички програм. Тај тактички програм са стоји се у томе „да се неће дирати у питања, која би нас сигурно раздвојила“. Г-ђа Дежелић призива да ово није обавезно за Алиансу, већ само за неке Женске Покрете (н. п. Загребачки), али ипак у њеном чланку се испољава жеља, да се ни у листу Алиансе „Женских Покрета“ не третирају она питања, која извесном броју наших жена нису по вољи. Хтела бих на све то да кажем своје лично мишљење, а мишљење Алиансе можемо утврдити приликом првог нашег ширег састанка.

Пошто су у Женском Покрету скупљене жене најразличитијих мишљења, свесим је природно да мора међу нама владати толико слободе, да можемо пусти да се та мишљења јасно изразе, јавно их ићи они, који се са њима не слажу, могли шаљиво саслушати и изложити своје супротно гледиште, а ни у ком случају не би требало забрањивати да се говори. Зато би договор о трпељивости међу нама био много бољи, него договор да се ћутке пређе преко ствари, које једном или другом нису по вољи. Не смею допустити да у заједници у којој ради различито ориентисане снаге добије маха нетрпељивост једнога дела према другом, јер би се из тога сигурно изродило терор, а један део би се увек осећао незахвално, што би спречавало његову активност у нашој заједници.

Када смо објавили чланак г-ђе Др. Хлавец, нисмо тражили да се немо мишљење усвоји, јер смо били уверени да ћемо чути и супротно мишљење, и тако би наше жене биле у стању да створе објективно гледиште. Ово смо сматрали за потребно, јер ће доћи време када ће бити потребно да кажемо нашу принципиелно документоу реч по томе — нов казнен закон се спрема. А друго: Алианса је члан интернационалних организација, што неминовно тражи да познаје комплекс свих питања, која се односе на жену. Мислим да ми нам било врло неадекватно, када бисмо као чланови интернационалних организација морали предцирати наше гледиште у питањима, којима се нисмо никада бавили. Али, без обзира на оне практичне разлоге треба да важи у уређивању листа принципи слободе и принцији трпељивости, ни мало се не бојим да би поштујући ова ова принципа прекогранични расправљајући чак и о најделикатнијим питањима.

Нека ми је дозвољено да наведем један пример да би се боље разумело становиште Уредница. У нашем листу објавиле смо чланак „Српским Женама“ који је био веома тежак и тугаљив за Српкиње, чланице наших Женских Покрета. С друге пак стране, неке су чланице чак и волеле да чују мишљење бугарских жена по овим питањима. Кад би се Уредништво управљало по тактичком програму префугивања о извесним стварима, које нису пријатељ једном делу наших чланица, оно би га префугивало, али на супрот тежбе да се о питањима створот код наших чланица објективно гледиште.

Поред тога што г-ђа Дежелић мисли да наш тактички програм не дозвољава третирање неких деликатних питања, она каже „да бисмо још имале да посрвањемо много послова, прије него ли дођемо до питања о којима је овде говор“. Не бих се о којима сложити ни са овим мишљењем г-ђе Дежелић, по коме би било потребно да у нашем листу пишемо само о једном извесном орому питања. Свакојако да ће и г-ђа Дежелић са мном се сложити, да живот појединачно, као и сваке заједнице има две тежње: једна иде за тим да систематски и органиси изграђује, а друга за тим да се упозна са идејама и тежњама људи, па да биле оне и поргиране. Без те тежње нема напретка ни развитака.

Дакле, према моме убеђењу, није потребно да Алианса има тактички програм, који базира на ћутњаку о многим стварима. У нашем заједничком раду пр свега нам треба међусобно искрености, трпељивости и поштовања мишљења других, и ако се са тим мишљењем не слажемо. Много је корисније за све нас иполично упознати наворе једне и друге групе жена, ако упознамо сва питања свестрано, јер смо тако можемо наћи праву линију за наше заједничке акције.

Да искрено кажем, мрзим тактику када се прециштају појмови, јер имам увек осећање да се при томе заостајева искреност убеђења. На крају хтео бих испрвају једну малу нетачност. Г-ђа каже да је Хрватска Католичка Женска Свеса већ година 1910 и 1920 — дакле пре него ли Женски Покрет — имала за циљев Женског Покрета. Нећу ово да говорим о томе од када су биле Српкиње, Хрватице или Словеничке радиле за исете циљеве, већ само упозоравам да на глави нашег листа како година излажења стоји: IX година. Београд, Алојија Штеби.

Извештај са конгреса венеролога у Загребу.

У месецу новембру 1927 одржан је први састанак југословенског дермато-венеролошког удружења, који је осим осталих предмета имао на дневном

реду притане проститиције у нашој држави. Ради преобила материјала морало је питање проститиције бити одложено за нарочити састанак, који је одржан 23 и 29 јануара 1928 у Загребу.

Дискусија о проститицији стављена је на дневни ред 1. југ. венеролошког удружења из тог разлога, што је Министарство Народог Здравља издало у новембру 1927 „државу о субвенцију заражених болесница“, чија гл. VIII број специјално субвенцију сполних болести, а у којој чл. 69 дословно гласи: „у року од 6 месеци проишасти Министарство Народог Здравља у споразуму са Министром Унутрашњих Дела Правилник о мјерама за субвенцију проститиције“. — Југословенско венеролошко удружење сматрало је потребним, да том приликом, на свом првом конгресу изјави јединствено мишљење и да то мишљење предложи Министарству Народог Здравља. Колика важност је Министарство дало раду овог конгреса најбоље се види из тога, што је делегирао свог представника, који је пратио сав рад и по свршеном изјавио, да ће реферати, дискусија и представки овог конгреса послужити Министарству при доносиогу закона. Овај изјавити сукоба толико поздрављен од свих присутних као докладак суве и ради тога сигурно успијешно сарадње Министарства са представницима свих уставова за субвенцију венеричких болести.

Овом конгресу су поред представника Министарства Народог Здравља присуствовали шефови клиника, шефови дерматоло-венеролошких амбуланти, градски и редарствени физици — а дозвољено је учествовање и представници Алиансе Женских Покрета. Овај изјавити сукоба мора да нагласити и објаснити, и ако представница Алиансе (лекар) није био венеролог, дозвољено јој је изнети становиште и предлоге Алиансе, јер су скоро сви присутни уверени, да се у ишању субвенција проститицији мора саслушати мишљење жена, скоро сви су се жељали на њихову небрагу и на несхватање у раду, кад су се уселмили у том смислу. Почели да ради. (Ово се и нама женама познато дешава, она имају своје разлоге — али је потребно баш сада јасно и негитио изјавити да би све жене, ма којем удружењу или друштвеној класи припадале, макар и у задњи час свесрдно, заједнички и систематски порадиле, да се испрва неподношљива неурядна према женама и ерамота за циљеве човјечанственог законом заштите проститиције.)

Према 13 реферата у наше држави поновио је дознано, да су данашње жене за субвенцију венеричких болести помоћу регламентације и касарничке проститиције — а с тога становишта се ја на конгресу првенствено третирају проститицију — поштош плурале, јер је у свим државима наше и осталих држава стања проститицији (т. ј. она која не може или не смје допринијти регламентацији — најзначајнијим), преставља најопаснији извор венеричких заболести. — У свим државама, где се проститиција сматра опасном, она се контролише и надгледује, да су њене облици преносиоци заразе од жена.

Абстрахирајући сада мушкарце — из прочитаних реферата се види ко-

лико у појединим нашим градовима има регламентираних (или касарничких) проститиција:

Загреб са отприлике становника 140.000 има 85 легл. простит. а 600 тачних.

Сарајево са отприлике становника 70.000 има 110 легл. простит. (100 у јавним кућама).

Сплит са отприлике становника 35.000 има 13 легл. простит. (све у јавним кућама).

Вараждин са отприлике становника 10.000 има 13 легл. простит. (све у јавним кућама).

Карловач са отприлике становника 7.000 има 8 легл. простит. (све у јавним кућама).

Шибеник са отприлике становника 5.000 има 4-5 легл. простит. (све у јавним кућама).

Ова бројеви јасно показују, како је лакија тарпања, да полицијске контролирана проститиција ограничава 1/3 заразе, кад се види, да су из те контроле потпуно искључени мушкарци, а контролиране жене преставају у тако мали број, да оне из чисто техничких разлога не могу се пратити најважнијим извором заразе.

Имашући у виду — осим сполних зараза — и остале рђаве последице проститиције — на државно и погледу моралног здравља, у погледу правних друштвених односа, у погледу доследног спровођења Уставом гарантоване личне слободе — венеролози са правом су настојали, да на овом свом првом састанку — најприје питање проститиције осветле са медицинске стране, с обзиром на здравље појединца — јер су свијени да ће ови разлози у првом реду јуковољиво и јавно изражају при доношењу новог закона за субвенцију проститиције — и подређене власти и публикају при пријени и извођењу тог закона.

Али је и међу венеролозима било господско, која су медирали за аболитицију из разлога чисте праведности (као г. г. професор Ђорђевић, Др Кићевац, Др Фаркан), нарочито Др Клепац, који је томе приликом наглашио потребу интензивног рада Женских Покрета да, осигурајући жењу директни утицај у законодавним процедурама, оне узложно сарађивају и прикуцају оваких друштвених актуалности.

На приједби неких, да наш народ не би одобрио аболитицију, упозорио је Др Кићевац на факат, да наш народ, прегречно осећајући сам по себи не познаје форму регламентиране проститиције, а Др Клепац је доносио интервенсан резултат анкете у Циљеву од 1916 (као пример мишљења градског становништва), кад се је за аболитицију залагао 19.806 лица, а против ње само 18.016!

Становиште Алиансе Женских Покрета изнела је жена представница у овој форми:

Као представница Алиансе Ж. П. треба да изнесем становиште, које узимају жене, удружење у овој организацији према проститицији.

Феминистичка Алианса у питању проститиције не заступа становиште хуманитарне делатности, него шаљивоше праведности и једнакости према законом за све стваријене жене друштва, без обзира на социјалне положаје. Без обзира на социјална праведност, закон о субвенцији заражених не само питање повреду женског достојанства

него је ми јевиширокогрудније схваћемо од наших мушких другова — ми је сматрамо срамотом и бо лепишу цијелог човјечанства.

Изузета г.г. предговорница као и хиљедине истакнутих социјалних мишљеничара (међу њима у првом реду Стојадиновић, у другом Мишковић, Социјал Работњики) види се, да сви досадашњи постојању за сузињавање неперничних болести касарнијом или рементацијом проституција нису успјели. А то је сасвим логично из једностраног разлога, што је и касарнирати и рементацијати може само један мали био жена, како се то види и из реферата предговорника (н. пр. Сарајево 70.000 становника, 12.000 одраслих жена 100 касарних) и што по данашњим системима мушкарца који је исто тако опасан присилан заразе остаје без икакве контроле.

Многа је важнија ствар; може се и венерична зараза идентифицирати са проституцијом, како то често бива и да иста средства могу послужити за смањивање венер. зараза, као и за сузињавање проституције.

Паше је мишљене: да су венер. заразе једнако опасне проституцији. Венер. заразе се могу смањити само једним за све обављаним законом о сузињању вен. болести.

А проституција, условљена економским, просвјетним и на крају бољшким (херемитским) приликама — може да се смањи — и ако се на крају можда никад неће моћи укинути — много далекосежнији и дубљим друштвеним променама, за које се налази највише сарадња просвјетних, економских фактора — и на крају свакако жена, које су у том питању највише тиванане.

Женски Покрети у нашој држави заузимали су у више махова своје становиште у питању проституције, имају то становиште изражено у резолуцији од марта 1926, које гласи:

«У својој сједници од 4 марта 1926. проучавали смо проблем проституције и средстава за њено сузињавање, до само следеће закључке:

- 1.) проституција постоји кади једна жена у исто време спољно општи са више мушкарца у сврху зараде. — Ње неће нестати сасвим из биолошких, физиолошких и социјално-економских разлога.
- 2.) Женски Покрети треба да се боре против озакоњене проституције, која жену прогони ранијим *Примитивније*, док се цивилиза остварва потпуно неодговорним.
- Радн тога треба:
1. Изједначити морал.
- И. Донети модерни закон о венеричним болестима, у који спада:

а.) присилно пријављивање и бесплатан лекове венерично заражених, без обзира на спол.

б.) кажњивање оних који знају да су заради, на ипак спољно опште сел и заразе га. (Овде треба пред видети и кажњивање пијаница који у пијаности криве овај злочин).

За успјешну борбу у ширем смислу потребно је:

1) променити одој младости у погледу сексуалног обавешћавања и изједначаје морала;

2) провјести систематску заштиту жена (нарочито девојка). У ту сврху треба их економски обезбедити, осигурати доходе за независне жене и т. д.;

3.) у комисији за изједначаје морала у Друштву Народа треба свакако и наших држава да буде заступана на поведеном делегату, те у истој треба да се бори нарочито против трговине белим роблем, проституције и венеричних болести.

У току дискусије чуло се је свеима интереситаног података о развојама проституције, посебно високи степен, доде економско стање абнормалне социјалне прилике итд.) — а на крају створени је ужи одбор 15 чланова за стилзована представке, која ће бити упућена Министарству Народног Здравља. Члан овога одбора била је и претставница Алиансе. Претставља гласи:

Конференција угрословених венеричног одржана је у Загребу дие 28. и 29. Јануара 1928 у циљу да је стави питању проституције у нашој држави, а повом тим, да Министарство Народог Здравља према члану 180. Фил. Закона за 1927/28 односно чл. 69 Уредбе о сузињању заразних болести, у најкраће врјеме има да доведе Уредбу о мјерама за сузињавање проституције. На коју су учествовали шефови одсјела и амбуланата за венер. болести, претставници судске, образовне, полицијске физичке, образовне одборник Загребачке Области и Делегат Алиансе Женских Покрета, у присуству хрестваника Министарства Народног Здравља.

По заслушу реферата из цијеле земље и након дискусије могло се установити, да се већина изјавила принципјелно за укинуће регламентације проституције — за аболуцију.

— с тиме, да се та аболуција проведе истовремено доношењем самостојног, једностраног закона о сузињању и ликвидацији проституције, и о уредбу о сузињању заразних болести, глава VIII ише достатна, да зајмичи успјешну проведу аболуције, јер не поставља захтев обавителног лијечења, обавезног пријављивања спољ-

но бољежи, као и врела зараде. Тај самостојни венер. закон треба да буде донесен на темељу сарабде социјално-медицинских стручњака, венеролога, правника и социјалних радника, мушкарца и жена.

Док се не донесе та нови венер. закон, званично велики саветник у том:

1) Да се јачају цијељ свакако и безодлично укинута у цијелој земљи, да се отвараје и подржавањем ишће забрани. (За одржање јавних кућа изјавила се само нештатна мањина која се развила из провинцијалних градова);

2) Да се уједино да сада проважног система регламентације уведе принцип неорегментације, који се састоји у овом: С полицијским схваћањем регламентације треба прекинути. Подлога овој неорегментацији је често здравствена. Надзор над спољношћу и надзором полицији. Надзорна област је принципјелно здравствена област, који се пријемљење стартељске (скрбијачки) уред, у главном вођен од жена. Ове здравствене области биле би у промудру венер. амбуланте (антивенер. диспанзери) и полицијске здравствене одсјеле. Полицијске (управне) власти сарађују с тим социјално санитерним областима у колико је с тим у вези административни посао свједочење и пронајављења проституције. За ова има да се угоди и квалификовано женско особље. Присилно ставање проститутка под сталан надзор (присилна инскрипција) забрањује се.

Ову неорегментацију проституције треба потпуности тиме, да се уз надзирање проституције посвети пажња и оним мушкарцима, који прогађују проституцију, па да се по думу сходне санитарне мјере и провајњах.

Ове мјере предлажу се као привремене и привремене, јак се не донесе самостојан једнаститиван закон о сузињању спољних болести.

Конференција ће овај закљак ставити до знања Министарству Народног Здравља у нади, да ће га при решавању тог питања узети у обзор.

Са стране Алиансе Женских Покрета предложена је аболуција са истовременим доношењем антивенеричног закона; у случају моментане неперничности неорегментације, да коју ће бити одговорна власт у првом реду санитарна у вези са социјалним условима (Zwangsstellen), док се не одлучи главној да се носе јуре. Уколико буде *Привремено* потребна полицијска власт, да се у њој запосли и квалификовано женско особље.

Сарајево, Д-Р Мања Живановић.

Питање постављања жена за директоре гимназија.

У последње време питање постављања жена за директоре гимназија постојало је веома актуелно. Многи протести су узројени, многе резолуције су донете у циљу да се у женским гимназијама поставе жене за директоре.

Од пре два месеца у Крагујевачкој Женској Гимназији г-ђа Даница Петровић, професор, врши дужност директора, и у тој гимназији се за ово кратко време осећају недовољно развијене како у унапређењу напредности и у откоњеној и нашоњању членица. Стога је цео колеџум Крагујевачке Женске Гимназије упутио молбу Господињу Министру Просвете да се за директора гимназије постави дефинитивно г-ђа Петровић. Овај акт колеџума је утицао веома пријатно на све љакве родитеље, који су га најрадосније поздравили.

Женски Покрет Државне Више Женске Школе, и Више Женске Школе, биле упућивајући молбу колеџуму Превиса у Крагујевцу, придружио се молби колеџума Женске Гимназије и обратио се А. Алианси Женских Покрета у Београду и Народног Женског Савезу да личном интервенцијом кодо г. Министра Просвете убрзају повољно решење њихове молбе. Крагујевачки Женски Покрет у својој молби изјавља да је неопходна потреба да се осећају недовољно развијене социјалне ствари жене које болоу разуму, тећу душом у најопаснијим годинама њиховог развитка, и да верује да ће молбу шумадијских жена Господињи Министар задвољити, и да ће и овога пута Шумадија бити великo првима који придивају у дело земље, добре и корисне реформе за наш народ.

Овом приликом је интересно напоменути, да је још пре много година у Крагујевачкој Више Женској Школи, кади директорка, била упућивајући молбу колеџуму да привремено напуштеномучу успомену, како код наставника и ученица, тако и код целокупног грађанства. Када је жена могла бити директор у нашој земљи пре толико година, и показвала најлепше резултате у томе своме раду, из кога разлога нам данашњи люди оспоравати то право? Јако је констатирати да је томе једини разлог конзервативизам, тога данас постоји, у томе погледу много горе, него пре толико година.

Молбу Женскога Покрета у Крагујевцу Алианси Женских Покрета и Народног Женског Савезу су енергичније подупрли, и ми окупљемо да обавестио наше чланове о скором успеху у овоме праву.

«Али ми је говорио, а знам да сам грешна, па икако да азним? — Али могу се враћа и одрађавља, срећно изграти и све друге ригове, и тек несрећан случај који се појди десет и доведе је у болницу, наводи је понова на мисао о греху и казни. И лежећи и трпећи тешке телесне болове, од којих убрзо у умире, она непрестано мисли на своју децу и на свој грех, и то у се њене још теже патње. Осећа потребу да коме исповеди свој грех, и пита ауторку овог дела, која, како, такође лежи са њом у боју?»

«Е, ја, повој, је а се ветиша много мучи кад оће да узаре ошћ који има велики грех? И»

«А је а гротта да човек умре а да се не исповеди?» — Добар одговор да исповест олакшава патње души, и она, сећајући се покојне «најеј окупљемо је све казала, заплаче се и одлучује да бој, готисе, све каже. И тако се развија приповека, у том приповека, исповедљиво, непредкијаном годно, од тек несрећан случај који се појди десет и доведе је у болницу, наводи је понова на мисао о греху и казни. И лежећи и трпећи тешке телесне болове, од којих убрзо у умире, она непрестано мисли на своју децу и на свој грех, и то у се њене још теже патње. Осећа потребу да коме исповеди свој грех, и пита ауторку овог дела, која, како, такође лежи са њом у боју?»

И сама исповест је искривајана опширношћу приповека о другим стварима. Уприву то одступање од главног предмета две жиљку и веријну слику и унаквљење, и свега оно ње. Господиња Јанковић је успела врло верно да пријаче осећање и начин мишљења и изражавања једне просте жене. Ето неколико таквих описа:

«Дође тако и вршдица. Мој се чо-

Драга С. Јанковић: Деца.

Приповека нагрђана на колектуру Уметничког Одељена Мин. Просвете 1927. Београд, С. Б. Цињановић 1928

«Итако у почетку изненади садржајна књиџе. Очекује те дари као предмет приповеке, ако не да је приповека за децу. У ствари, деца су само повод овој приповеци, као што су и узрок душевног патњи главне личности. Предмет ове књиџице од који несездест страница, читав је роман. Тај роман проживљавања на сељанка, и припа га еписком мирнобом, својственом судским са елика, која је њејина, њејина и радости и болоу. Али кад завршило и последње редове и имамо у светсти слику свега, тећу поново, тада нарочито осетимо пуну јачину и уметничку вредност ове приповеке.

«Болничким ходником разлежело се тешиш кораци и одјекују обла болничарке»

«Овамо, чича! На овом стуну!»
 Тако марио и епидемиолог тако тако марио, она симпатична и озбиљна књиџа. Пуна реалих, каткад и реалистичких описа, она је драгоцен прилог и верна слика живота и мишљенија нашег сељака. Ту су и најбољше чини и «рачипљивањем» ако се неми дечи, и дољемје потачне над славом породице, а ту су и мобе, бербе, комшање, и тако даље. Пуну богатог материјала у делу живота

значалки привазионом, што нас подсећа, да су нашцењени научник Д-р Тихимир Ђурђевић и г-ђа Јанковић и по томе брат и сестра. Уопште, иако је скоро цела приповека исповедљива грех* и душевних патњи, која се кроз само предлетити од нагласних фолклорних мотива. И сам мотив приповеке такав је: грех и грижа савести младе жене последича су нагонске жеље нашег патријархалног света, да се у децом очувају крсно и породично име. Свекар јунакиње овако јој одрађа на примедбу, да је га децом учинила неговајки већ пре:

«Е, ја, жене, али је Нена, живи је дека, туђа кућа; и непа деча — туђа слава, туђе презиме. Воли деца и одом пуњака, али да мој деца, да им одем, то је све. А ово је моја кућа, мој наседник, моја слава, моје презиме, моја крв»

— Невога кра. Он то тако верје. Мећутим, сталним прекорима, изједначајма, па и претњом да ће бити отерана ако за годину дана не роди, жена је најчистије «Д» сељацине. А изјављујући да се нешто речењом као у пали: да ми моја мула потражи децу. Мужевља породица не обилуде деци, али и њима ни мужу не пада на памет да потраже узрок на својој ствари. Њена мајка покушавала је, пак, чак и да ограничи рађање, на јој није пошло за руком. На ипак она, Мила, ако не роди за годину дана, отераче је. — Болно место не само у животу наше сељанке, али

нарочито ту, где се често одирајући градеме које би испуниле и роман и трагедију. Кривица је, то јест, ако ту уопште може бити рези о кривници, јер је и муж убио у брачнички невојни, до муља, и Мила дошћала од другог. Али, колико је то далеко од ревој свака друга мисао осим те, да се унесе мери у кућу, да се муж и ветиша обријуду и задовоље, и она остаје из њих! Како је, на пример, само чет приступ младићу, од кога очекује спас у невољи, како чудноватог највише звучи ова реченица:

«А би ти ти мени учинио што би свој најпривијеним учинио, али само да не видиш, сем мене и тебе и Огоста ододе!»

Ипак, «историја» се понавља и Мила рађа и младе дете са другим, јер и њена свекарка каже, кад је она пита, зар јој још није доста дечи:

« — Бог с тобом, ћери! Па од дече огриване нема!»

«Дече нема! Није много за сељанка, вели тата.» И варошанин каже: једно би ижељано, свејак по готину. Дакла, страх од свале дете од другог, и изјављивање четим се греху и грена савести први пут се изјављује кад добије вету да јој је муж на Јерузиљанском. Ево једног лепог описа.

«Нана је по цео дан плакала, а ја по целу ноћ. Никако нисам могла да спавам: жао ми само човека, па се клањем што сам га варала. Боље би било, велим, и да су ме отерали но што сам ово радила. Па ме стра! да не умре, и све ми тако добро стра-

плату у висини плаће јасне новце. Тако примаму свакој жени узане плате и мужевн пону да пију у суботи чашу. Како да је ова одреба неверуљиво оштине дава врло добре резултате и енглеке феминистичке траже сада да се донесе државни закон, да има свака жена право на извесан део мужевне плате, колико треба за издржавање породице. Јер су жене одговорне за правило функционалне наше породице.

Годшња Скупштина Наставничког Удружења.

У недељу, 19. фебруара г. г. одржана је годишња Скупштина Удружења Наставника Средњих и Стручних Школа. Скупштину је отворила председница, г-ђица Катарина Богдановић, извештај о раду даје и г-ђица Зора Нешковић, секретар, а стaњне библиотекар, читавице г-ђице Катарице Удружења. Извештај секретара се види да се рад Удружења у току године кретао у неколико лија.

И на молбу Удружења Општина је додала Наставничком Удружењу пространо земљиште на Толчињском Брду за подизање Модерне Женске Гимназије са интернатом и свима потребним просторима за кабинетне, библиотечке, читавице, гимнастичку салу и т. д. Скупштина се нарочито водила јавна дискусија о изрази програма «модерне» радне школе, и о начину извођења огромног посла око подизања зграде.

У току прошле године одржана су на Народног Университету два предавања у области Удружења. Пре давае су г-ђица Јурица Ј. Иковић и г-ђица Даринка Стојановић. Предавања су се наставила и ове године. Она су се припојила г-ђици Катарице Богдановић (која је већ имала право своје предавања). Јурица Јанковић, Даринка Стојановић и г-ђа Аниа Ребац.

Ш Удружење је издало Календар за 1928 годину — «Језро целога света» као припрему средњошколског омадиња за конкурсе који ће Удружење расписати за ученике и ученице о Дугоселским жеројима.

Удружење, у складу с Министарством Просвете је добило годишње одуство двама кандидатима Удружења за бављење на страни ради лично усавршавања и ради стицања нових метода средњошколске наставе.

У Удружење је одржавало вее са осталим београдским друштвима: са Црвеним Крстом, Удружењем Учитеља и Заведља, Народним Женским Савезом — приликом Материнског Дана када су чланови Удружења држали предавања поводом и дванаест година од оснивања овог теозма, и са Скупштином Савеза, октобра прошле године, у Суботици, где је на дневном реду било истакнуто питање вапитачке женске омладине. Удружење су ту заступала два члана: г-ђица Даринка Стојановић и г-ђица Зора Борњивић. Исто тако Удружење је учествовало на конференцији београдских професора, саваног поводом изира новог закона о средњим школама. У том приликом је чланица Катарице Богдановић поднела све нове тачке које тангирају женске гимназије и наставнице.

И ако и само са малом имовином, Удружење је приложило Народног Женског Савезу о Материнског Дана 50 динара, и помогло Удружење породица вапиљних и змирих официра у рату са 50 динара, као и обављање «Масеа» за 1000 динара, попуљача у ту сврху од чланица.

На Скупштини поред извесног броја ранијих чланова Управе, изабрани су нови чланови — до дванаест — за Управу, која има да заступа идеје Удружења, интересе наставника и да се стара о побољшању наставних метода у школи.

Донесена је резолуција коју је предала г. Министру Просвете. Она гласи:

«Од 2-ХП-1927 године у Министарству Просвете саглеја се комисија за

израду сталнога државног програма, и у том погледу учествују сви професори у радници, изазван жена професора.

Господину Министру познато је да су жене заступале у нашим средњим школама у великом броју и да имају своју специјалну организацију — Удружење Наставника Средњих и Стручних Школа. На својој последњој скупштини од 19. ове м. Удружење је донело резолуцију којом захтева да се ова неправда исприња на тај начин, што ће жене о својим бити заступене у комисији за израду програма, као и у секцијима за израду Наставног Плана.

См тога у Просветном Савету жене професори имају своја два члана који се никако не позивају на седнице, и Удружење тражи да се према њима поступа исто као и према мушким члановима Савеза.

Удружење такође налази да жене професори треба да учествују у комисијама за полагање професорског и учитељског испита, за грађење распореда наставника по школама, као и у свима комисијама, у којима се даје ориентација нашим школама.

Називамо да жене професора јису заступале ни као наставни инспектори, ни као изасланици Министра Просвете.

Удружење очекује да ће се у најближем предлогу одржавати Закон о Средњим Школама и да ће у њему своје наши захтеви бити уважени.»

Активист Удружења Универзитетски Образоваких жена.

У прошлом броју «Женског Покрета» објавили смо алет Удружења Универзитетски Образоваких Жена, у коме се позивају све жене, које су свршиле Университет, да пошљу Удружењу податке, потребне да се изрази једна статистика жена са универзитетским спремом кола на у земљи, која је за сада потпуно не позната. Ови податци неумољиво су од великог интереса и за Женски Покрет, и са тога Алијанса Женског Покрета могли се своје организације да утучу на жене у својој околин, да се одзову овоме позиву Удружења и пошљау тражене податке.

Ових дана је Удружење Универзитетских Жена објавило још једну своју лепу акцију, расписало је конкурсе за један научан рад, од великог интереса нарочито за наше жене, са темом: *«Наше знамените Жене XIX века»*.

Најбољем раду доделиће се награда од 3000 динара. У конкуренци могу учествовати све универзитетски образоване жене које живе у нашој држави. Рок пријаве радова је 30 септембар. Одељнички суд биће састављен из стручних научних лица. Рукописи остаје својина аутора. Сва потребна обавештења даје председница Удружења, г-ђа Паулина Леба-Аблиа, б. Високог Стевана уз Београд.

Поред оних акција, појачао се рад Удружења у Београдском Народног Университету примећује се да Удружење настоји да се жене — чланови Удружења — што чешије појављују на стручним научним лица. Рукописи остаје својина аутора. Сва потребна обавештења даје председница Удружења, г-ђа Паулина Леба-Аблиа, б. Високог Стевана уз Београд.

Проф. Д-р Евил Свобода: Породица са правног и моралног гледишта.

Љубити човека значи обринути се сачувати његово, који живи, а не само да прође сваку мисао.

Е. Свобода.
Више него у некој другој струци изражава се у делокрпу породичног права реализи међу тим што јесте и међу тим што би требало да буде. Требао би да буде, да се бар у породичном односу остави то, што је од њега историчкило у осталој делокрпу друштвеног живота, г.ј. да

односи међу људима буди вођеном различим основама љубави, Стварно је, да законима изврља не додушта да право остује и заправо овом одредбом: мора доспети и тако и доказати, приморавати, кањивати; прибавити бар најмању меру пристопног у случајевима где нема моралног осећања, где нема човечности, итд. Није потребно посматрати ствар тако, као да би правни закон увек само следовано интересе себиичности социјалне групе. Правни закон често иде и у времомо, сигурно чим даде, да право остује и заправо овом одредбом закона, без обира на директан интерес социјалног живота. У делокрпу породичног права видимо одложу: заиста је државни интерес да се деца рађају и да их породице уредно васпитају са душевне и телесне стране, али је интерес прсте човечности, да се тражи само несрећним, социјално слабиим бићима; било дети, мајмака или старима, родећима који су већ доста често за рад, или социјално мањинама који су због осиромашања не сами пробајући кроз живот пун опасности.

Већ из тога се примећује да ће утицај права имати само релативну вредност. Можемо себи став предмети врло јасно савршавањем са здравственим питањем. Имамо много лекара и лекара, имамошћу њих и више, али поред тога хожемо да савршавањем и тако исто златимо право и хожемо да га имамо усавршено, али боље би било, када га не бисмо потребовали, када би људи живели морално.

Нека је коме драго или не, истина је да морални закон гледа на човека «sub specie aeternitatis». Не обавља, не прети, већ показује пут ка савршенству, које није особина природних појава. Природни закон је закон себиичности и насиља, природни је ред обичаја и морала. Морални закон је као саобдоравачи, у коме до човек интерес другог ствја, али не знаод само личног, онда бар поред свога, као равноравног. Ако звер зашто ову и човек убије звер, то је закон природног Али, ако се човек биће из оних рукма на звер, да му истргне другог човека, за којег иначе нема, никог личног интереса, то је ствар необична, али стична. Не мора то изградити како закон, али стична биост (нека за време чак класичних времена), може то бити други облик опасности која прети, телесне или моралне.

Никоме не чинија право — бити претим, строгим и неопустљивим према себи, али љубаван и праштајући према свима осталима — радије не осуђивати друге, него ли суверено учинити им криво. Колико је то велик задатак за човека! Мисају да је право предава. Предмет су обичаја и морала прикравени, необорени славом ни поцемом.

Али, тежи је љубити човека. Не али, уопште, већ оног који живи, који бах долан, оног који долан у несреме, оног који је непријатно не захвалан, оног који нам се опире, непријатеља. Како је јевитно љубити ожевателно, изјарод «Votage. Али, љубити конкретно, обичну, одерану стварност, можда и умображену и глупу — љубити у стварности је немозливо без победе чак свам са добом, јер не може бити у смислу да помоћено где смо, и било с претрском, без воље, сваљачући сами себе. А не очекивати ништа ни на овом ни на овом свету. Трудити се да настане постепе прирбена љубавност, до брота, «весело срце». То је одговорнају узор моралног закона. Љ.Ш (Сирпсак у наредном броју).

Белешке.

Просветни тједан у Б. радињу. — У виду културних привреднога «Пројектног тједан», који се одржао у Београду, и достава су се и женског друштва у Врајдину, Удружења Врајдинских Жена, «Врајдинска Хријатска» Израилског до-

бровног попуноског друштво» и «Женски Покрета» дали су први приорети «на предвања» председнице Женског Покрета» (госпоице Јулије Персели) у Београду и обили у три главна живља момента: порођа, смрт и смрти и положај жене «у вима». Прије самог предавања, тајниј гимназијске екстенсе, професор Г. М. Каман, једном речиј истакнуто је значање тога тједна и још толико, апелујући на синоћнике који појединачно «толи и социјалне заједнице, прогласио катаристичну идеју пројектног тједна» то је мир. На те речијени је издвојена и предвања, истакнувши ваажну улогу жене у ширедринском покрету. Жена је највећа пацифиста. У доба, када су се две мошне царевине у Европи почеле милитаристички подизати, написала је Берта Стутерова чувену књигу «Дол са оруђем!»

Предвањача је затим истакла важност жене на сваком пољу културног живота, а тако и на пројектном пољу прошлости и садашњости. Затим је одржала најваљне предавања и иницирајући оједино положај жене у нашим некултурним крајевина. Предавање је био лијепо посејене, а наша женска удружења и овом згодом показаше, како се сложним радом и у нашег малог Варајдину може постићи што се једва и у много већим градовима постизава.

Жене у дипломатској слушци. — Г-ђа Маргарита Едл, наменована је за секретарку и председницу Удружења у Паризу, Г-ђа Рел је била од 19. године у Угарском Послнштву у Софији.

Жене и саветоданог одбор економских секције Друштва Народа. — Г-ђа Јелена пољска Аустриског парламента, наменована је за члана саветоданог одбора економске секције при Друштву Народа. Ово је прва и једина жена чланица четири комисије.

Немачке парламентарне за раду. — У последње време се почело говорити у Немачкој, да ће ради уштеде, која се има спровести, држава укинати пољсавице, које је учинила за сиромашну люд, да добију бесплатан пољвотвор када одлазе на опоравишнице или у фералине колоније за време лета. На ову свест четири парламентарне др. Герстедт Бојмер, др. Елиза Мах, г-ђа Штерепелер и г-ђа Вебер упутиле су интерпелацију на Министра Саобрабраја, тражећи да се ова намера не спроведе у дело. На њихову интерпелацију, како је немачка штампа ошамбала, одговорило се од ове немачке и немачка је влад одлучила да и даље даје бесплатна путовања оболелог деци као и за одлазак у фералине колоније.

Жена бактериолог. — Америкаске новине обављају да је Мис Алиса Еван бактериолог, која ради у лабораторијуму у Вашингтону, изабрана за председницу Америчког Бактериолошког Друштва. Мис Еван је једна извештајна да се од ове земље, нарочито нојавата са својим радом, на ислитачног проина, она је пронашла и за троници са Матте, коју на уште пренеће животиње.

Велики удео инже-архитекта. — Био је расписан конкурсе за монументално позирити Шекспирову, у његовом месту рођења. У конкурсу је учествовало 70 архитекта из Бавлске и Америке, међу којима је била само једна жена, г-ђа Елизабета Сјот. Нови изарт добио је урву награду и попуљача њу бити подизнуто Шекспирове позирити.

Први шеф станације-ника у Сасонови. — Тако се објавило да је у Енглеској прет кратког времена наменована за шефа станице Едлестона прва жена, Мис Маргарета Коцнан. Мис Коцнан је заменила свога оца, који је отишао у пенсију, после 48 година сулуде.

Жена антарктичарски шампион у Улмној Фрнци. — Ингерландска Лија Авајачар предлаже првиот пешакичајућа, прот Лад Бејел, славној авијачкири, која је у јуну месец одчала победу на лаким авиону до стигавши рекорд висине 18,000 стопа.